

Een tuindorp herrijst

boekje open over Oud Ede-Zuid

NO-Tui-02
G.2 (re 01)

Een tuindorp herrijst

boekje open over Oud Ede-Zuid

re-02

Een tuindorp herrijst een boekje open over Oud Ede-Zuid

Wie aan het vroegere Ede denkt, associeert het toenmalige dorp in de eerste decennia van deze eeuw eerder met agrarische bedrijvigheid. Industrie lijkt niet in het rijtje voor te komen. Of toch....?

Dat het officiële startschot voor een hoogwaardige en ambitieuze renovatie van 88 woningen, uitgerekend op Monumentendag '96 op 14 september wordt gegeven, is niet bijzonder. Als er één gebied namelijk wonderwel model staat voor het thema 'industrieel erfgoed' dat aan deze Monumentendag is meegegeven, dan is het de wijk Oud Ede-Zuid wel.

Ooit was het de Enka die woonruimte nabij de fabriek nodig had voor de huisvesting van de werknemers. Hoewel de wijk als fabriekskolonie werd opgezet, is op een aantal plaatsen het tuindorppachtige karakter zo sterk vertegenwoordigd, dat het etiket 'tuindorp Oud Ede-Zuid' beslist op zijn plaats is.

Het heeft er even op geleken dat de gehele wijk zou worden gesloopt ten gunste van nieuwbouw. Maar het tij keerde en men werd zich er op tijd van bewust dat dit uniek stukje Ede het verdiende om bewaard te blijven.

Met alle kenmerken van het vroegere tuindorp, maar met de woon- en kwaliteitseisen van onze tijd wordt de wijk nu gefaseerd aangepakt. Ook aan de woonomgeving wordt daarbij veel aandacht geschonken.

Dat er in Oud Ede-Zuid geen sprake is van zomaar een stadsvernieuwingsproject zal een ieder beamen na het lezen van "n Tuindorp herrijst, een boekje open over Oud Ede-Zuid". Volgend jaar rond deze tijd zijn de 88 woningen gelegen aan Poortlaan, Poortplein en Kerkweg in Oud Ede-Zuid, even fraai gerestaureerd als de modelwoning aan Kerkweg 26 en ook de woonomgeving zal de sfeer van het oorspronkelijke tuindorp ademen. ■

Tuinsteden en -dorpen antwoord op industrialisatie en 'grootstads'problematiek

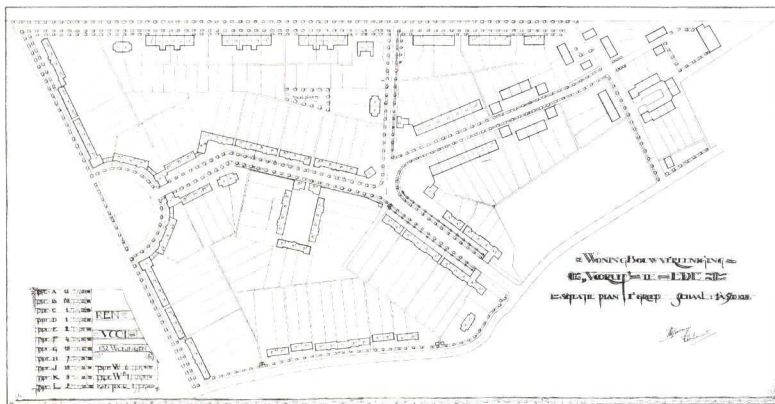
We moeten een beetje in de historie duiken om te begrijpen waarom de Engelsman Ebenezer Howard (1850-1928) de tuinstadgedachte propageerde.

In de eerste helft van de 19e eeuw is er in West-Europa geen sprake van belangrijke stadsuitbreidingen of aanleg van nieuwe steden. In het midden van de 19e eeuw komt daarin verandering. De gevolgen van de industriële revolutie en de opkomst van de spoorwegen veroorzaken een grote trek van het platteland naar de stad. Door deze ontwikkelingen voltrekken zich in snel tempo stadsuitbreidingen

die eigenlijk zonder enig stedenbouwkundig idee verlopen. De 19e eeuw wordt in het algemeen gekenmerkt door een grotendeels planloos bouwen, maar de grootstads-problematiek ligt op de loer.

Met het introduceren van de tuinstadgedachte wil Howard een alternatief bieden voor verdere stadsuitbreiding door nieuwe, ruim opgezette wijken te bouwen die zijn omgeven door groen en eigen voorzieningen hebben. Ook het inwonertal is gelimiteerd. In de tuinsteden worden zo de voordelen van platteland en stad samengebracht. Rust en ruimte naast werkgelegenheid, culturele en sociale voorzieningen. Streven is zo de problemen op te lossen van werkgelegenheid, volksgezondheid en verkeer van de overvolle grote stad.

Plattegrond van het oostelijk gedeelte van Oud Ede-Zuid, tekening van architecten Eschauzier en Van der Burgh, 1920 [gemeentearchief Ede].

Achteraf gezien zijn er slechts enkele echte tuinsteden gerealiseerd, maar de achterliggende ideeën hebben wel degelijk invloed gehad in geheel West-Europa. Veel stadsuitbreidingen worden in die periode uitgevoerd als tuindorpen - of -wijken. Het gaat dan vooral om relatief goedkope woningbouw op een min of meer dorpse plattegrond, met een open structuur, veel groen en eigen voorzieningen, zoals bijvoorbeeld verenigingsgebouwen op centrale plaatsen. ■

De Enka in Ede

De Enka heeft het in de Eerste Wereldoorlog niet slecht gedaan. Vanwege de bloei van de Arnhemse fabriek wordt besloten tot uitbreiding. Als nieuwe vestigingsplaats wordt Ede uitgekozen. Voor de bouw van de nieuwe fabriek wordt in de buurt van het huidige station Ede-Wageningen, dat wil zeggen buiten het dorp maar dichtbij de kazernes, een stuk grond aangekocht, 'Schraaljammer' genaamd. Voordelen van vestiging in Ede zijn de aanwezigheid van water (nodig voor de produktie van kunstzijde), de nabijheid van spoorwegen en de relatief lage levensstandaard (dus ook lage lonen) in vergelijking met die in een stad.

De Poortlaan [foto gemeentearchief Ede]

De bemoeienis van de Edese burgemeester mr.dr. C.O.Ph. Baron Creutz is groot vanaf de eerste onderhandelingen bij de vestiging van de Enka. Het plan omvat een fabriek voor 2000 arbeiders en dertig beambten. Om het plan te kunnen uitvoeren moet er echter personeel beschikbaar zijn, wat weer afhankelijk is van de mogelijkheid om arbeiderswoningen te bouwen. De gemeente moet aan de huisvesting bijdragen en dat kost, rekent de burgemeester de raad voor, jaarlijks 22.000 gulden. Daar tegenover zal meer dan het dubbele aan inkomsten uit gemeentelijke belastingen staan. Na enige discussie over de toekomstperspectieven gaat de raad akkoord. Men besluit mee te werken aan de bouw van 300 arbeiderswoningen en 30 middenstandswoningen. Het is van meet af aan de bedoeling een tuindorp te stichten.

Vooruit

De woningbouwvereniging Vooruit wordt op initiatief van de Enka opgericht om het tuindorp te bouwen. Van enig geharrewar is in die tijd beslist sprake geweest. Hoewel de gemeentelijke bouwverordening éénsteens muren voorschrijft, blijkt Vooruit halfsteensmuren op te trekken.

**Bij het 25 jarige bestaan van het bedrijf in
Ede dicht Sjonny* de volgende regels:**

Ik weet het nog zoo goed:
Daar, waar schraaljammer lag,
Waar men slechts 'n overvloed
van waardeloos stuifzand zag,
Waar geen plantje groeien wou
Door het te dorre zand,
Daar lag kaal en grauw
Een armoedig stukje land.

Totdat men op een goeden dag,
Dat is allang geleden.
Er een fabriek verrijzen zag
'De ENKA Arnhem-Ede'
Op een groote leest geschoeid,
Met een wereld reputatie
Is zij sindsdien uitgegroeid
Tot een eer voor onze natie

* Sjonny (Joh. Plooy) komt in 1912 vanuit Schiedam naar Ede voor schilderswerkzaamheden voor een half jaar. Hij is nooit meer weggegaan en start een schilderbedrijf aan de Parkweg. Hij is in 1922 al direct betrokken bij de bouw van de Enka op Schraaljammer en verricht schilderwerkzaamheden, ook aan de latere Enka-woningen. Zijn verbintenis met het bedrijf duurt 31 jaar. Sjonny is in het Edese de dichter van de actualiteit en jaren achtereen publiceert hij zijn gedichtjes in de Edese Courant. Zijn zoon Bob neemt dit later van hem over.

Omdat de raadscommissie het aanvankelijke ontwerp niet erg kan waarderen, brengen de architecten enkele wijzigingen aan. De raad bedingt dat de gemiddelde huur niet meer bedraagt dan 5 gulden per week en verder vindt men dat de Enka, gezien de grote winsten, wel wat meer geld in de woningbouw kan steken. Hoewel documentatie-materiaal ontbreekt over de eigenlijke bouw van het tuindorp, wordt wel duidelijk dat de kwaliteit van de woningen te wensen overlaat. Zo zijn in het tweede complex (het westelijke deel) van 140 woningen bijvoorbeeld geen kasten en bergplaatsen aangebracht, wat alsnog gebeurt in 1931.

Door de vestiging van de Enka wordt de traditionele plattelandsamenleving die Ede vormt, aanvankelijk behoorlijk verstoord. De werknemers in de beginjaren komen vooral van elders; in de latere jaren zijn het ook Edenaren die emplooi bij de Enka vinden. Geleidelijk vindt integratie plaats en wie de lofrede van dichter Sjonny nog eens doorleest, zal begrijpen dat Ede naderhand blij is met en trots is op deze grote werkgever.

Het tuindorp, ook vaak 'De Bouw' of 'Vooruit' genoemd, wordt in twee fasen gerealiseerd. De woningen van het eerste complex, die ten oosten van de Kerkweg liggen, worden in de loop van 1921 en 1922 voltooid en bewoond; die van het tweede complex ten westen van de Kerkweg, in

Bouwtekening van één van de woningtypen aan de Poortlaan, tekening van de architecten Eschauzier en Van der Burgh, 1920 [gemeentearchief Ede].

Alle woningen hebben grote tuinen, die gebruikt worden voor groenteteelt. Dit laatste wordt ook gezien als nuttige vrijetijdsbesteding.

Voor de werknemers van de Enka wordt ook buiten de fabriekspoorten een uitgebreid stelsel van sociale en culturele voorzieningen opgezet. Er worden enkele scholen gesticht en tal van verenigingen opgericht zoals een harmonie, een koor, een zangvereniging, een reddingsbrigade en een speeltuinvereniging. Directe

de jaren 1924 en 1925. Het eerste complex is ontworpen door de Wageningse architecten Van den Burgh en Eschauzier. De laatste is later één van de architecten van de zogenaamde Delftse school, een groep die zich afzet tegen het zakelijk bouwen van mensen als Berlage. Van den Burgh tekent voor het tweede complex.

Tuindorp

Opvallend was en is nog steeds de afwisselende architectuur van de huizen. De afwisseling in hoogte en het verspringen van de rooilijn¹ dragen bij aan de gevarieerdheid van het straatbeeld. Tenminste voorzover het het eerste complex betreft. De architectonische kwaliteit van het tweede complex (het westelijke deel) is laag. De huizen zijn niet of nauwelijks gedetailleerd en ook in bouwmassa niet bijzonder.

aanleiding voor het oprichten van de laatste vereniging zijn klachten over de grote baldadigheid onder de jeugd van het tuindorp. Naast deze verenigingen is er nog het Reehorstgebouw (een vroegere villa die door de Enka wordt vervangen door een soort cultureel centrum annex gezelligheidshuis) en een zwembad.

¹ De rooilijn is de richtlijn waarin gebouwen, bijvoorbeeld de huizen van een straat, worden geplaatst en die de grens aangeeft met de openbare weg.

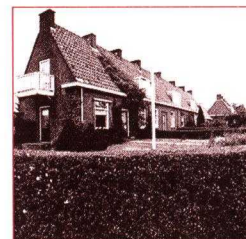
Van cultuurhistorische waarde is ongetwijfeld het oostelijke deel, het eerste complex dus. De belangrijke punten in de stedenbouwkundige structuur zijn benadrukt met wat meer gedetailleerde en enigszins nadrukkelijker vormgegeven bebouwing, zoals de poortgebouwen aan begin en eind van de Poortlaan. (zie ook 'de ruimtelijke opbouw van het oostelijk deel'). Kenmerkend voor met name de bebouwing tussen Poortplein en Zijdelaan is de beslotenheid. De bouwblokken staan dicht op elkaar en vormen een front. De grootte van de achterterreinen is aan de voorzijde niet zichtbaar. Het hofje aan de Poortlaan vormt een bijzonder element in zowel de plattegrond als de bebouwing van het complex. Het tuindorp-achtige karakter van het complex blijkt niet alleen uit de eigen, dorpse plattegrond en de grote hoeveelheid tuinen, maar ook uit de openbare groenvoorziening en de geleding van de straten. De huizen zijn voorzien van een voortuin, terwijl de straat geflankeerd wordt door extra groenstroken met bomen. Dit beeld bestaat nu nog onder andere in de Poortlaan.

Oud Ede-Zuid mogen we beschouwen als een uniek stukje Ede. Stedenbouwkundige en architectonische aspecten zijn met elkaar verweven, waarbij niet zozeer de gebouwen op zich de waarde bepalen, als wel de samenhang tussen gebouwen en de plattegrond. Bovendien is het

tuindorp van belang als beelddrager van de plaatselijke politieke en sociaal-economische geschiedenis van de industrialisatie en (sociale) woningbouw.

De stedenbouwkundige structuur van het tuindorp, met als voornaamste elementen het stratenpatroon en de binnenterreinen, is nog geheel aanwezig. De pleinruimten (Poortplein, het Nijverheidsplein, het hofje aan de Poortlaan en het plantsoentje in de Graafhoek), zijn betrekkelijk gaaf en ook een deel van het oorspronkelijke straatprofiel van de eerste fase is bewaard gebleven.

Dit alles in beschouwing nemend, concludeert de Monumentencommissie in haar rapport dat het oostelijke gedeelte van Oud Ede-Zuid het alleszins waard is beschermd te worden. ■

De ruimtelijke opbouw van het oostelijke deel

De Poortlaan vormt de ruggengraat van het oostelijk deel in Oud Ede-Zuid. Deze laan is opgebouwd uit drie ruimtelijke eenheden die aan elkaar zijn geschakeld.

Vanaf de Parkweg wordt de entree geaccentueerd door de bogengalerij en de dwarse kap. Het eerste deel van de Poortlaan wordt ruimtelijk bepaald door de bebouwing van twee lagen met een langskap. Hierdoor ontstaat een langgerekte ruimte waarvan het perspectief gericht is op het vrijstaande woonhuis op de hoek Poortlaan-Zijdelaan.

Door de schuine ligging van dit pand vormt het een scharnier naar het middendeel van de Poortlaan. Dit gedeelte wordt ruimtelijk bepaald door het lange woningblok met langskap aan de noordzijde. De langskap accentueert de grote lengte. Ter plaatse van de doorgangen naar het achterterrein wordt de lengte gebroken door de gepotdekselde topgevels. De zuidzijde van de Poortlaan is discontinu met de bebouwing van het hofje, de naoorlogse woningen en het scharnierpand. De lange noordwand wordt beëindigd door het dwarsgeplaatste hoge pand met zadelskap en tuitgevels. Het driehoekige plantsoen dat ervoor ligt, benadrukt de knip in de laan. Het westelijk deel van de Poortlaan en het Poortplein hebben een symmetrische opbouw. De poortgebouwen met de bogengalerij accentueren ook hier de toegang tot het tuindorp. De Kerkweg heeft aan weerszijden van het

Poortplein identieke woningen. De formele opbouw met symmetrieën is een terugkerend motief bij het tuindorp. Ook bij de Zijdelaan wordt het ruimtelijk beeld bepaald door de symmetrie van de aan de weerszijden van de weg gelegen woningen. ■

(bron: Masterplan, opgesteld door atelier Quadrat)

Samen op weg naar een mooie wijk

Eerlijk is eerlijk, in het stadsvernieuwingsproject Oud Ede-Zuid is het allemaal niet van een leien dakje gegaan. Partijen staan, zeker in de beginfase van de plannenmakerij, vaak lijnrecht tegenover elkaar. Veel bewoners hebben een sterke emotionele binding met hun wijk en zien aanvankelijk weinig heil in de stadsvernieuwingsplannen. Woonstede, eerst beheerder en later eigenaar van de woningen, ziet sloop en vervangende nieuwbouw als enige optie om de kosten beheersbaar te houden. De derde partij, de gemeente Ede, heeft uiteraard ook eigen verantwoordelijkheden op het terrein van volkshuisvesting en stedebouw, maar speelt toch hoofdzakelijk een bemiddelende rol.

Nadat de Monumentencommissie in 1992 heeft gepleit beeldbepalende monumentwaardige panden in combinatie met de stedbouwkundige structuur te handhaven, geeft de gemeente haar visie in 'Ede vernieuwt', meerjarenplan Stadsvernieuwing 1993-1999. Oud Ede-Zuid wordt op de zogenaamde A-lijst geplaatst en aangemerkt als gebied met voldoende stadsvernieuwingsonderdelen zoals die staan in de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing.

Nadrukkelijk stelt de gemeente de karakteristieken van het tuindorp te willen handhaven en pleit verder voor een woningvoorraad met lage huren.

Drie partijen, met vaak tegenstrijdige belangen, treffen elkaar rond de onderhandelingstafel.

In de plannenmakerij wordt gekozen voor de ingewikkelde weg. Bewoners kunnen van meet af aan hun zegje doen. En dan doen ze ook. Vrij snel wordt er een bewonerscommissie geïnstalleerd, die zich gesteund weet door de Woonbond. Plannen over sloop, groot onderhoud en renovatie leiden in de eerste gesprekken tot heftige emoties. Het wantrouwen is groot.

Eigenlijk is men het maar over één ding eens: aan een verpauperde wijk heeft niemand iets. De staat van de woningen en de omgeving rechtvaardigen ingrijpen. Maar in welke vorm? Er is sprake van achterstallig onderhoud. Totale sloop en vervangende nieuwbouw of misschien toch renovatie?

In juni 1994 wordt nog slechts gesproken van renovatieplannen in het zogenaamde 'ovaal', de 44 woningen aan de Kerkweg, het Poortplein en een aantal aan de Poortlaan.

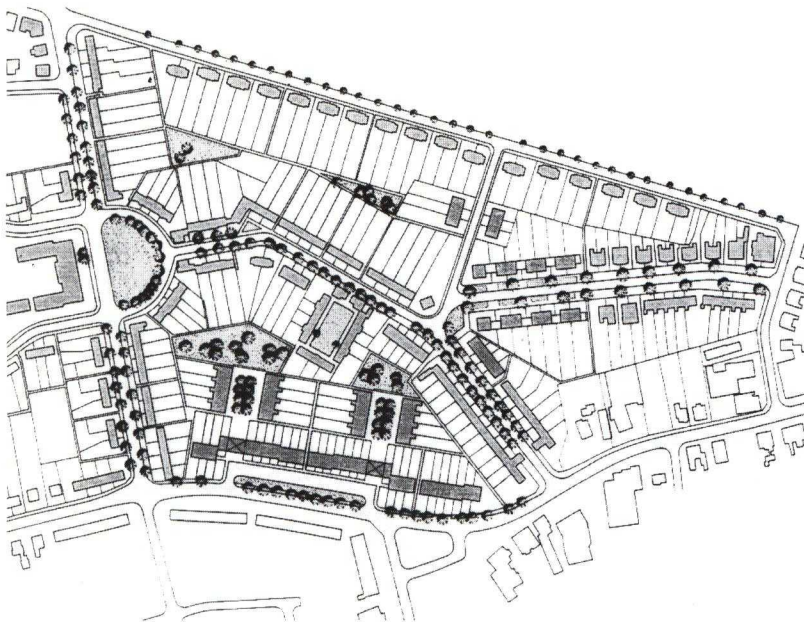
Schets van het oostelijke gedeelte van Oud Ede-Zuid, zoals opgenomen in het masterplan.

Wel wordt toegezegd dat er een haalbaarheids-onderzoek wordt verricht om na te gaan of de overige woningen aan de Poortlaan ook bij het renovatieplan kunnen worden betrokken. In oktober van datzelfde jaar wordt gemeld dat maar liefst 88 woningen worden gerenoveerd. De hoogte van de financiële bijdrage van de zijde van de Provincie zal doorslaggevend zijn. De eerste gesprekken met de Provincie zijn bemoedigend. Om in aanmerking te komen voor provinciale subsidie wordt een stedenbouwkundige visie

verlangt. Anders gezegd: niet alleen de renovatie van de woningen is van belang, maar beslist ook de samenhang waarin deze woningen zijn gesitueerd. Een concept-Masterplan wordt gemaakt, waarin een samenhangende visie wordt ontvouwen voor het totale oostelijke gedeelte van de wijk. Ideeën over de inrichting van de straten (asfalt vervangen door klinkers en de beplanting afstemmen op dit karakter met geschoren hagen en boombeplanting) en de binnenterreinen zijn terug te vinden in dit Masterplan, maar ook hoe nieuwbouw in de directe omgeving eruit gaat zien.

Inmiddels vinden er met de zittende bewoners van de te renoveren woningen individuele gesprekken plaats. Zij kunnen hun voorkeuren uitspreken voor een aantal varianten en extra's. Inmiddels is ook de modelwoning aan de Kerkweg 26 klaar en kunnen bewoners zich een goede indruk vormen hoe hun woning er na de renovatie uit zal zien.

Het zal niemand verwonderen dat het kostenplaatje inmiddels flink hoger is dan aanvankelijk de bedoeling was. Door de inmiddels toegezegde bijdrage van de Provincie en de gunstige lage rentestand heeft het renovatieproject de wind in de rug. Na jaren praten, waarbij verschillen van inzichten en meningen overheersten, zijn de scherpe kantjes eraf en gaat men samen op weg naar een mooie wijk, waar het goed wonen is. ■

De uitvoering 't wordt maatwerk

Kerkweg 26 restaureren om als modelwoning te dienen, heeft niet slechts de functie gehad om aan bewoners te laten zien hoe te zijner tijd hun woning eruit gaat zien. Het is beslist ook een soort 'generale repetitie' geweest. Is datgene wat zo mooi op papier staat ook inderdaad te realiseren? Het bleek gelukkig zo te zijn.

Toch is Kerkweg 26 'slechts' een voorbeeld, want de 88 te renoveren woningen hebben elk hun eigen situatie. De diversiteit is bijzonder groot. De renovatie wordt dus beslist maatwerk. Het zal allemaal bijzonder nauw luisteren, want in dit specifieke geval rollen de materialen niet van de lopende band. Vanwege de veelal afwijkende maatvoering, maar ook de uitvoering (bijvoorbeeld de profielen) zal er niet gegrepen kunnen worden naar kant en klaar produkten.

Met uitzondering van de buitenmuren worden de woningen volledig ontmanteld en voorzien van een nieuwe draagconstructie en indeling, die voldoen aan de huidige eisen. Het inwendige en uitwendige volume van de woningen blijft gelijk, maar door het twintig centimeter lager aanbrengen van de verdiepingsvloer neemt de nuttige gebruiksruimte sterk toe. Hierdoor is het mogelijk een vliering/bergzolder te maken.

Het exterieur van de woning wordt in de oorspronkelijke verschijningsvorm teruggebracht. De detaillering en de bouwmaterialen zijn gelijk aan de in 1920 gebruikte materialen. Zo worden de kozijnen voorzien van draairamen en/of deuren waarbij de van oudsher aanwezige roede-verdeling weer wordt aangebracht. Daklijken, goten en dakkapellen in hun oorspronkelijke vorm vernieuwd of hersteld, daar waar materialen kunnen worden hergebruikt.

Modelwoning aan de Kerkweg en enkele details [foto's Gert Jan Koster].

Klinkers

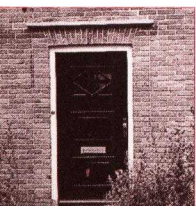
Zoals al eerder vermeld, wordt ook de woonomgeving aangepakt. Zo worden de bestratingen, het achterterrein, de hagen, de straatverlichting en dergelijke aangepakt, waarbij het karakter en de verschijningsvorm van de totale wijk wordt teruggebracht naar de ontstaansperiode.

Op het eerder genoemde binnenterrein is het niet meer mogelijk 'zomaar' eigen bouwsels neer te zetten. Dit om de open structuur, een tuindorp eigen, te waarborgen.

Nog steeds maakt een speeltuin, net als in de Enka-jaren, deel uit van de wijk als voorziening voor de jeugd. Omdat er ook in een later stadium op het zogenaamde AZO-terrein woningen komen, moest de speeltuin daar wijken. Inmiddels is deze voorziening verplaatst naar het terrein van de voormalige school 'De Klaproos'.

Net als eertijds toen de bouw van de wijk in fasen plaats vond, is ook in de stadsvernieuwing sprake van een gefaseerde aanpak. Het hele traject dat in het oostelijke gedeelte van de wijk inmiddels is afgelegd, wordt ook doorlopen in het westelijke gedeelte. Het westelijke gedeelte was het tweede complex dat door Vooruit indertijd is neergezet. Uit cultuur-historisch oogpunt minder uniek dan het oostelijke deel en bovendien met veel slechtere materialen gebouwd.

Omdat Woonstede Oud Ede-Zuid in de planvorming als een geheel ziet, moet het westelijke deel qua architectuur en stedenbouwkundige structuur aansluiten bij het oostelijke gedeelte. In voorlopige ideeën over de invulling heeft Woonstede wel al aangegeven het poortkarakter van het westelijk deel, dat nu vrijwel geheel ontbreekt, te willen versterken in nieuwbouw. ■

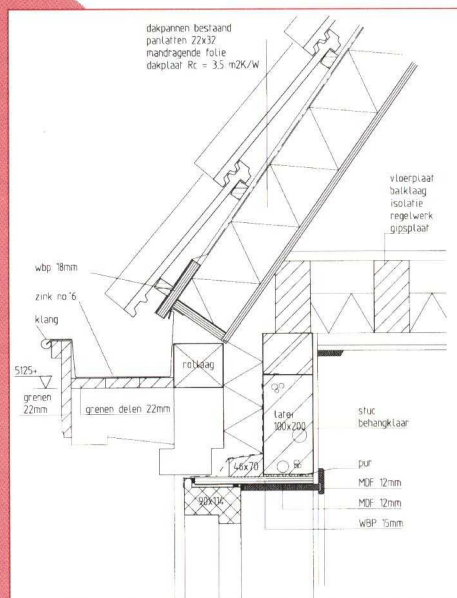
De Nijverheidlaan in het westelijke gedeelte van Oud Ede-Zuid [foto Gert Jan Koster].

Een voorbeeld van een bestaand en nieuw aanzicht van een voorgevel in het oostelijk gedeelte [architectenbureau Artón].

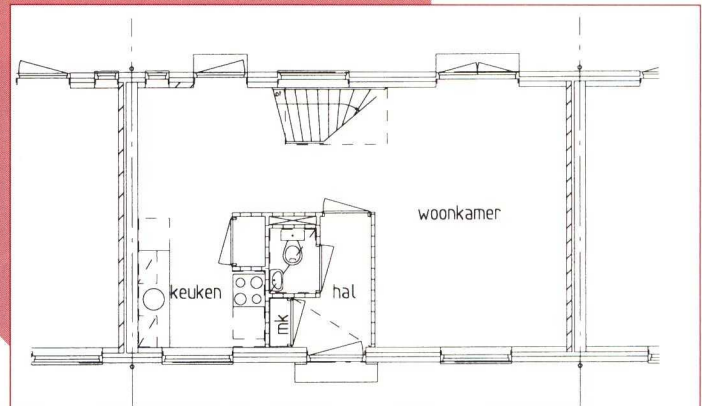
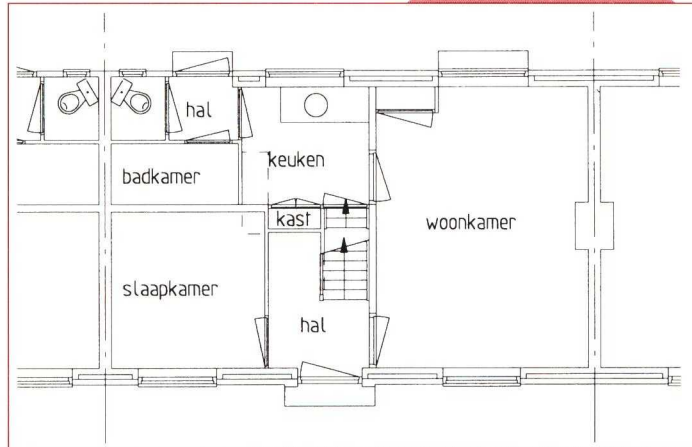
bestaande voorgevel

nieuwe voorgevel

Een voorbeeld van een bestaande en een nieuwe plattegrond van een woning in het oostelijk gedeelte [architectenbureau Arton].

begane grond bestaand

begane grond nieuw

De deskundigen

Een ingrijpende en omvangrijke operatie, waarvan nu sprake is in Oud Ede-Zuid, vraagt om deskundigheid.

In een vroeg stadium werd daarom Atelier Quadrat ingeschakeld. Dit ontwerp bureau voor stedenbouw, landschapsarchitectuur en architectuur kan bogen op een goede staat van dienst en was nauw betrokken bij stadsvernieuwing in oude wijken elders in Nederland. Het bureau is verantwoordelijk voor het realiseren van een stedenbouwkundige visie voor het totale gebied.

De architecten

Twee verschillende architecten hebben zich gebogen over de renovatie. Hoewel uiteindelijk gekozen is voor Arton zijn de plannen en voorstellen van Bouke Verhaagen niet opzij geschoven. Arton heeft de plannen eerst nauwkeurig geanalyseerd en vervolgens in elkaar geschoven.

Een aantal van de mensen die betrokken is bij het stadsvernieuwingproject Oud Ede-Zuid voor de modelwoning aan de Kerkweg: leden van de bewonerscommissie, medewerkers van Woonstede en gemeente en van architectenbureau Arton.

De aannemer

Maar liefst 37 aannemers wilden de renovatie wel ter hand nemen. Uit de vijf die tenslotte werden geselecteerd, viel de keuze op het Aannemersbedrijf Van Zoelen B.V. uit Utrecht.

De projectleider

Uit ervaring weet Lydia Albinus, die als externe projectleider werd aangetrokken, dat stadsvernieuwingprojecten hun tijd nodig hebben. In dergelijke projecten kun je niet straffeloos een wijk in één slag omschoffelen. Daarvoor liggen de belangen te gevoelig. ■

Bronnen

- Kooiman, Marinus:
'Een tuindorp in Ede: het Poortplein en omgeving'; Historisch-Geografisch tijdschrift, 11e jaargang, nr. 3 1993
- Sleebe, Vincent:
'Een stapje vooruit? Sociale woningbouw door de Enka in Ede in de jaren twintig en dertig'; kandidaatsscriptie 1983
- Monumentencommissie Ede:
'Onderzoeksrapport Poortgebied Ede-zuid'; mei 1992
- Atelier Quadrat:
'Tuindorp Oud Ede-Zuid; masterplan oost'; 1995
- De Zuidkrant;
wijkkrant voor 'Groot' Ede-zuid; nr. 20 1981
- Nieuwsbrieven (1992-1996);
uitgave Planteam Oud Ede-Zuid

woonstede

WOONINGCORPORATIE

Oud Ede-Zuid

Colofon

Dit boekje wordt uitgegeven op initiatief van de gemeente Ede. Directe aanleiding is de start van een omvangrijke renovatie van 88 woningen in het oostelijke gedeelte van Oud Ede-Zuid, die samenvalt met Monumentendag 1996 op 14 september. Het thema dit jaar is industrieel erfgoed.

Redactie

'Trefwoord', Bennekom

Ontwerp en vormgeving

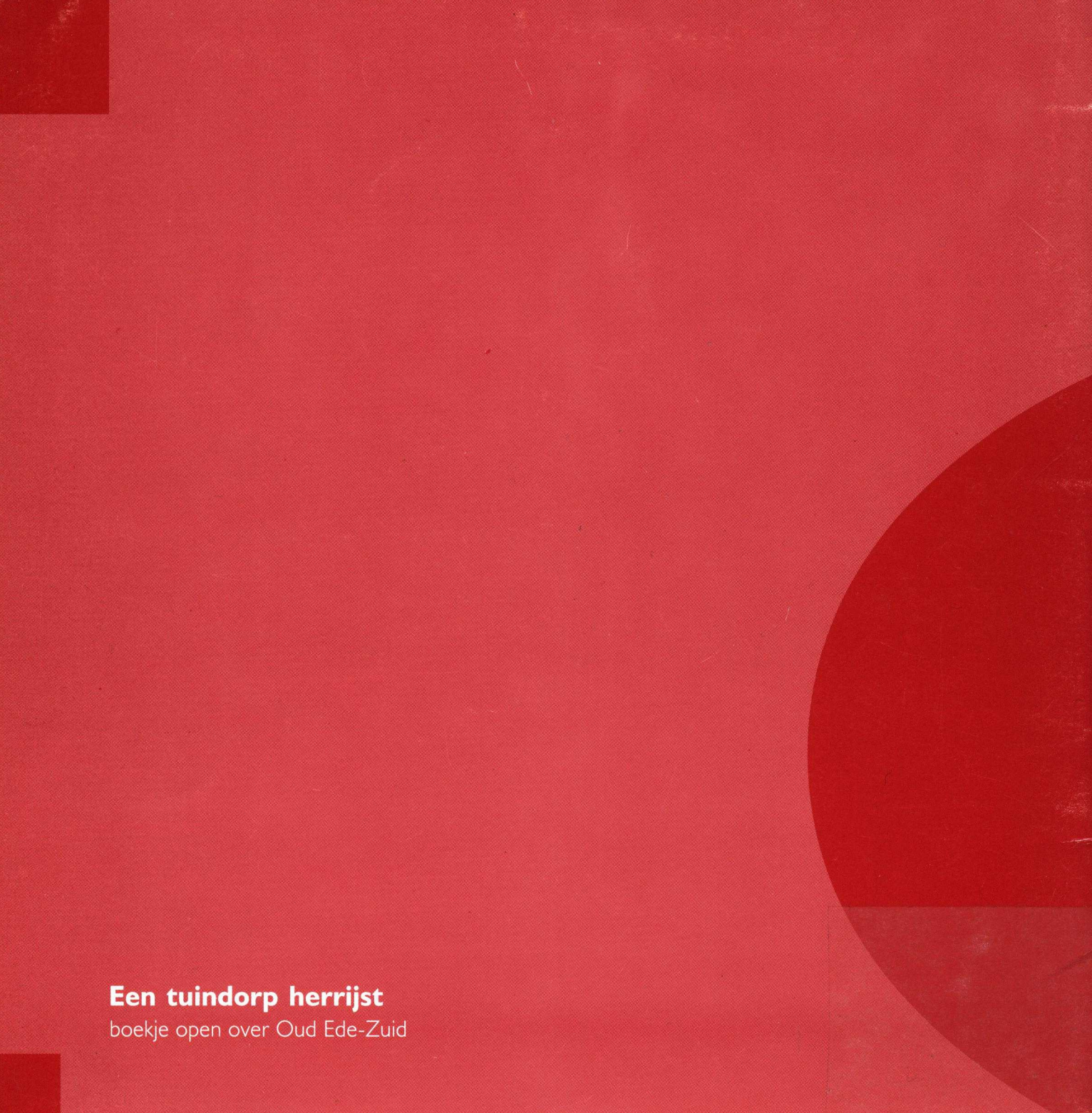
Mark Eggermont, bureau Tekst en Repro,
gemeente Ede

Druk

Permar, Drukkerij

Oplage

1000 / september 1996

The background is a solid red color with a fine, woven texture. In the top-left corner, there is a small, solid red square. On the right side, there is a large, semi-circular shape in a slightly darker shade of red, which appears to be a cutout or a layered element. In the bottom-left corner, there is another small, solid red square.

Een tuindorp herrijst

boekje open over Oud Ede-Zuid